

Hwad Behagas?

Somnia plus vigili quam dormienti nocent

Bellmansällskapets Medlemsblad

N:o 2 Anno 2008

MEDLEMSGÅVA:

**Bacchi Tempel
Öpnadt vid en
hieltes dödd**

LÄS MER PÅ SIDAN 12!!!

Bellmansällskapet

Ordförande
fil.dr. Anita Ankarcrona
08-660 59 25

Vice ordförande
doktorand Bo G. Hall
08-88 91 09

Sekreterare
f. chefsjuristen Bo Ståhle
08-20 41 13

Protokollsekreterare,
hemsidesansvarig,
webbredaktör och red. råd
doktorand Jennie Nell
070-682 24 03

Skattmästare
Owe Eurenus
08-664 15 16

Klubbmästare
fil.kand. Cecilia Wijnblad
08-643 59 25

Hwad Behagas?
doktorand Bengt Jonshult
08-570 100 89

Övriga ledamöter
direktör Hans Jacob Bonnier
docent Carina Burman
Red. råd, fil.dr. Stefan Ekman
docent Lennart Hedwall
fil.mag. Olof Holm
museidirektör
Christina Mattsson
fil.kand. Hans Nilsson

Postadress:
Bellmansällskapet
Östermalmsgatan 14
114 26 Stockholm
Tel 08-20 41 13

E-post: sallskapet@bellman.org
Hemsida: www.bellman.org
Sällskapets pg: 45 19 50-0

Bäste medlem,

Den riktiga almanacksvåren är i antågande och med den vårt årsmöte, som avhålls måndagen den 21 april. Kom! Rösta! Lyssna till vår föredragshållare fil. dr Hans Göran Ekman som kommer att tala om Bellmans intresse för fluidum, såväl längs Stockholms stränder som vid glaset brädd. Sten Magnus Petri bekräftar och befäster med sång och "strängaspel" på aftonens tema (se annons inne i bladet!)

Vintern, som aldrig kom, innehöll för Sällskapets del den traditionsenliga (9:e gången) föreläsningen på Stora Börssalen, till Olof Byströms minne. I år talade Fil dr Sabrina Norlander Eliasson över ämnet "Bilderna av poeten: om porträtt av Carl Michael Bellman och de arkadiska herdarna i Rom" – ett fascinerande perspektiv på de mest välbekanta Bellmanporträtten, betraktade i ljuset av 1700-talets romerska porträttkonst och den kontext inom vilken de skulle förstås och tolkas. Trubaduren Carl Håkan Essmar lät det utomordentligt intressanta föredraget följas upp av ett bejublat framförande av bl.a. Bellmans målarepistlar.

Sällskapet fortsätter sålunda på den inslagna vägen att belysa Bellman ur skilda perspektiv. Bellman och musiken var ju temat för vårt stora symposium i september förra året – nu var det porträtt av Bellman, och på årsmötet blir det Bellman och "fluidum". Mycket återstår; Bellman och maten, Bellman och Gustaf III (ämnet för vår programsekreterares Jennie Nell kommande avhandling) m.m.

Vi gläds åt nya medlemmar, men har inför kommande matrikel tvingats revidera medlemsregistret, varvid vi nödgats stryka ett antal medlemmar vars avgift inte erlagts under de senaste åren. Så kära medlem; i den mån årets avgift inte betalats in: Gör det! Vi vill inte gå miste om din närvaro!

Glad vår!
Anita Ankarcrona

BELLMANSSÄLLSKAPET

inbjuder till

Årsmöte

Måndagen den 21 april 2008 kl. 18.30

Klubbensborg, Klubbensborgsvägen 27, Hägersten

Insläpp för icke-medlemmar kl. 19.00

Vägbeskrivning:

Kommunalt: Från Stockholm C: ta T-bana röd linje mot Norsborg. Stig av vid Mälarhöjden och gå ca 1250 m. till Klubbensborg.

Med bil: Från Stockholm: E4:an avfart Mälarhöjden. Följ skyltning till Mälarhöjdens T-bana, därefter skyltning mot Klubbensborg. (D.v.s. från T-banestationen ta höger in på Selmedalsvägen, kör till Pettersbergsvägen, tag vänster, kör till Klubbensborgsvägen, ta höger och rakt på).

Se även www.bellman.org för kartor

Årsmötesförhandlingar

Docent Hans-Göran Ekman

föreläser om

Vätskor och kärli i Bellmans värld

Hans-Göran Ekman medverkade i Bellmansstudier 22 med artikeln ”Fredmans epistel nr 32 i marin belysning”. Han har nyligen utkommit med en bok med titeln *Fluidum svalla. Om dynamiken i Bellmans värld* (Gidlunds). Boken kommer att finnas till försäljning på årsmötet.

* * *

Sten Magnus Petri underhåller med Bellmanvisor med marint tema

* * *

Måltid på Klubben

Soppa, bröd, ost, loka/lättöl samt kaffe. Vin till försäljning flaskvis finns.

Entré: 200 kr. (lämnas i ett namnförsett kuvert till klubbmästaren) Deltagande i *endast* årsmötesförhandlingarna är gratis!

Anmälan till klubbmästare Cecilia Wijnbladh **senast den 13/4 2008**

cecilia.wijnbladh@comhem.se eller 08 – 643 59 25

HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

BELLMAN OCH CHAPMAN

**Hos Amiral Fredrik Henrik af Chapman inspirerades C M Bellman till exotiskt lyriska fanastier : ” ..man ser uti de frusande floder en skönhet kasta sina pärlor..”
(Fr. Ep. Nr 22)**

Ostindiska Compagniet hemförde skimrande stoffer och sprödaste porslin, som kunde användas, beskådas och beundras i borgarhem och på herresäten. Kinesiska konstverk och konstföremål gav inspiration för konstskapare som sökte nya uttrycksformer. Kommersiell skeppsfart, såväl inom Europa som till och från nyöppnade marknader i fjärran exotiska länder, hade högkonjunktur och sjömilitära aktiviteter i Nordsjön och Östersjön såväl som i sydliga europeiska farvatten var livaktiga. Skeppsbyggarverksamheten blomstrade i Stockholm, Göteborg och Karlskrona. Thomas Chapman, 1686 — 1769, 1716 av Karl XII värvad från England som kapten i flottan, blev så småningom chef på flottans varv i Göteborg. Thomas Chapman och hans hustru Susanna Colson fick 1721 sonen Fredrik Hendrick, som redan i koltåldern dagligen följde sin far på konstruktionskontor och i fartygsbäddar på skeppsvarvet i Göteborg .

När F H var elva år gammal fick han i present av en besökande holländsk skeppsbyggare en teckning av ett handelsskepp. Den unge Fredrik Henrik satte sig genast att göra en konstruktionsritning till teckningens vackra skepp. Ritningen imponerade så på pappa Thomas att han lät varvet bygga skrovet i full skala efter sonens ritning.

Efter sådan uppmuntran undrar man inte över att Fredrik Henrik vid 19 års ålder var i full verksamhet som skeppsbyggare på eget varv i Göteborg. Men han insåg snart att ”fullkomligare kunskap i skeppsbyggerivetenskapen — ej kunde ärnås utan att förskaffa sig fullständigare kännedom af matematiken..”

Det blev studier i Stockholm och i England och fortsatt utbildning vid varv i England och Frankrike. Åter i Sverige ledde karriären till bl a detta: 1764 överskeppsbyggmästare vid flottan i Sveaborg; 1767 ledamot av Vetenskapsakademien, 1768 delägare i Djurgårdsvarvet i Stockholm, 1770 preses i Vetenskapsakademien, 1772 adlad af Chapman, 1774 invald i Bildhuggare- och Målareakademien, 1776 ledamot i Amiralitetskollegiet, 1781 Chef och ”Arbetsdirektör” på Karlskrona örlogsvarv.

Under årensom chef på Djurgårds-varvet i Stockholm bodde af Chapman i Apotekshuset på Gröna Lund, där han flyttat in efter Johan Diedrich Duwall. Duwall var en framstående företrädare för hattpartiet och en av de allra första som av Bellman personligen fick ett dedicerat exemplar av den första samling av 50 Fredmans Epistlar, som Bellman lät trycka i ett fåtal exemplar under tidigt 1770-tal. C M Bellman och F H af Chapman var alltså båda bekanta med J D Duwall och träffades säkerligen. F H Chapmans väg till kungligt betrodd skeppsbyggare var inte problemfri. Karl X Gustav hade på 1650-talet kallat den engelska skeppsbyggaren Francis Sheldon till

Sverige. På 1760- och 70-talen var tredje generationen Sheldon, Gilbert född 1710, högste chef för flottans skeppsbyggeri. Sheldon stöddes av hertig Karl men Chapman vann först Ehrenswärds och sedan kronprins Gustafs förtroende och adlades vid statsvälvningen hösten 1772. George Sheldon fick se sig förbigången.

Af Chapman var ogift och hade inte — officiellt — några egna barn. Amiralen Carl Tersmeden, som alltså ställt sig på hertig Karls och Sheldons sida, skriver dock att Chapman ”.hade en maitresse, vilken tillika tjänte honom som hushållerska och med vilken han hade en son och en dotter..”.

Med i arbetet på Djurgårdsvarvet hade FH sin bror William och en systerson, Lars Bogeman. William bodde i en Amiralitetets fastighet på Blasieholmen.

När Fredrik Henrik 1781 flyttade till Karlskrona övertogs bostaden på Djurgården av William Chapman, som kom att bo där i mer än tjugo år. Även pappa Thomas Chapman hade, innan han dog 1769, arbetat för sin son på Djurgårdsvarvet.

Det vackra segelfartyget byggdes på 1880-talet i England och hann vara fraktfartyg och skolskepp på världshaven under såväl engelsk som norsk och svensk flagg — 1923 omdöpt till ”af Chapman” — innan det 1935 fick sin slutliga fasta plats vid Skeppsholmens västra strand. Svenska Turistföreningen har drivit af Chapman som vandrarhem sedan 1949. 2007 - 08 års upprustning och modernisering av skeppet lär ge namnet af Chapman åtskilliga decenniers framtida livskraft.

Amiralens bror William Chapman hade två döttrar, Hedvig Susanna, född 1762 och Maria Eleonora, född 1764. De unga damerna deltog förstås i sällskapslivet på Gröna Lund, där också Bellman fanns med. Maria Eleonora dog redan 1789 och Bellman skrev en sorgedikt(*StU X:90*) där det bl a sägs:

— — —
*Så syns vid livets kväll
 en from och täck herdinna
I blomman av sin vår
 ur tidens grus försvinna
Och all dess fägrings prakt
 i jordens gömma fly
Men dagens morgon randas
Hon änglars sällhet andas
I evighetens sky (StU X)*

Ett år tidigare hade Bellman med ett skämtsamt diktbrief uppvaktat den äldre system Susanna Chapman (farbror amiralen Fredrik Henrik var personligen adlad och ensam om namnet *af* Chapman). Dikten skrevs som en vädjan om ett lån till tjänsteflickan Catharina.

Här två av det bellmanska versbrevets 15 strofer;

*Som jag är så ganska nödig
om en enda plåt i kväll*

Och jag vet att min mamsell
Alltid ädelsint och blödig
ser den arma i sitt hörn

Si så ber jag fattig flicka
Var så god med posten skicka
denna plåten till traktören

— — —
*Skyldig är jag för likören
på ap' teket sen i går*

Likså jag ock skyldig står
För en kyckling hos traktören
och för rodd till stan i båt
Måste nyss i brunssaln böta —
söta min Mamsell, min söta,
Låna mig en enda plåt ! (StU X:31)

Boll

NOTISER

Årets Bok & Biblioteksmässa löper av stapeln 25-28 september och som vanligt ställer vi upp med en monter och korta föredrag mitt i de litterära sällskapens kvarter. Liksom tidigare vill vi bemanna monter med egna medlemmar, normalt halvdagsvis med två personer per pass. Medverkan innebär fri entré den aktuella dagen till mässans myllrande, märkvärdiga kulturevenemang, dock inte till föredragen och seminarierna en trappa upp. Detta är en rolig och annorlunda upplevelse som bjuder på kontakter med många intressanta Bellmanälskare. De som vill medverka bör höra av sig till Bo G Hall, Vindbacken 7A, 12940 Hägersten, tfn 08 88 91 09 eller bo.g.hall@telia.com. Men gör det snart – det mesta av planeringen bör vara klart

innan sommaren bryter ut på allvar!

Följ Bellmans spår i Hägersten!

Även i år arrangerar Hägerstens hembygdsförening en vandring i Carl Michaels fotspår. Den äger rum torsdagen den 29 maj och utgår Axelsbergs T-banestation med start 18.00. Vandringen sker i sakta mak och tar knappt två timmar. Givetvis passerar den Hägerstens Gård och halvön Klubben – omnämnda i Fredmans Epistlar resp. Sånger – och avslutas vid T-banan i Mälärhöjden. Guide är Bo G Hall. Ingen deltagaravgift.

Bo G Hall

Upprop!

Kära medlemmar!

Det är av yttersta vikt att vi får in e-postadresser från alla Er som har tillgång till en sådan. Det är också viktigt att Ni anmäler ändringar av e-postadresser till oss så att vi har en uppdaterad e-postlista att tillgå. Sista-minuten-ändringar av tid/lokal &c vid medlemsmöten, påminnelser, specialerbjudanden, allt sådant kommer framdeles att i största utsträckning distribueras via e-post (och även anslås på hemsidan/Aktuellt). Under första halvan av 2008 lanserar vi även ett nyhetsbrev med konsert- och evenemangstips, erbjudanden och liknande som kommer att distribueras enbart via e-post. Så maila, ring eller skriv till oss snarast om Du inte meddelat oss din e-postadress!

Jennie Nell

BELLMANS BACCHI ORDEN

Under våren spelas Ingmar Simonssons pjäs Bacchi Orden vari Carl Michael Bellman anno 1777 görs vislig samt flera andra som Bellman framställer i denna enmansföreställning. Här skriver författaren om bakgrunden till sitt arbete.

Bacchi Orden är ett fiktivt ordenssällskap som Bellman skapade som en drift med ordenssamfunden. Det är också en kyrkoparodi, men främst är det Serafimerriddarnas ceremonier som parodieras, den riddarorden som än idag anses finast och förbehållet ett fåtal att bli med i. Förebilderna till personerna i "Riddare-Capitlet af de Två Förgylta Svinen" var välkända fyllbultar i Stockholm, många av dem hade gått från välstånd till det totala förfallet, bl.a. borgare, ämbetsmän och tjänstemän.

Bellmans publik var ofta högre ståndspersoner, adel, borgare och ämbetsmän, som såg det roliga i att låta fyllbultar utföra ceremonier som annars var förbehållna dem i deras ordnars slutna sällskap. Från 1766 till 1771 var Bellman igång med Bacchi Orden. 1777 ville Bellman återupprätta Bacchi Tempel på nytt.

I enmansföreställningen, vars utgångspunkt är Bacchi orden, gör Bellman ofta utvecklingar åt både det ena och andra hållet. De flesta av Fredmans Epistlar var då redan gjorda, 50 av dem 1770-72, vilket framkommer i det han anknuter till Fredman, den första sången om Fredman skildrar dennes begravningsprocession, som var ett led i ordensdiktningen. På olika vis speglar Bellman här såväl slutet av Frihetstiden som början av Gustaf III:s regeringstid.

Bakgrunden till pjäsen är att jag ville spegla Bellman av idag. När jag skrev boken "Bellmans värld" (Astrate 1995) noterade jag många paralleller med vår tid. Det var ju under frihetstidens avslutning som Bellman även skrev två tredjedelar av visorna som sen kom att ingå i "Fredmans Sånger". Och Fredmans Epistlars värld färgades av de osäkerhetsstämningar som rådde.

Hela den senare delen av Frihetstiden, speciellt 1760-72, kan betecknas som en ekonomiskt oerhört instabil period och påminner på många sätt om 1990-talets första hälft med galopperande statsskuld, myntförsämringar, vingleri med statens finanser, höga ämbeten som tillsätts med partitrogna, betrodna som skor sig själva, lagar och pålagor som reglerar gemene mans liv in absurdum, nedskärningar som leder till ökande arbetslöshet, växande förakt för politiker och så vidare, vilket leder till att vanliga människor istället sätter sin tilltro till nummerlotterier och liknande eller försöker glömma sin vanmakt i ruset, vilket förstas fördöms av höga vederbörande som själva inte förefaller inse vad föredöme innebär.

Utgångspunkten för pjäsen är "Ceremonielle vid parentationen, hållen över brännvinsbrännaren och riddaren Lundholm, den 17 oktober 1769", den i mitt tycke mest spelbara av Bellmans "Bacchi Orden". Den börjar med körsång:

"Bacchus vi dyrka. / Här är vår kyrka, / Bacchus, gjut styrka / i dina krus!"

Efter några strofer i den stilen sjunger kören, det som senare blev Fredmans Sång nr 6, "Hör klockorna med ängsligt dån". Därpå följer von Berckos tal, där det finns en härlig blandning av högt och lågt, som i de första raderna:

Vårt liv sig likt ett frö i jordens sköte vänder
Det var en tung hund, tag i med båda händer!

Det högre retoriska språket i första raden bryts genast av i andra av ett drastiskt språkbruk, det är två helt olika stilnivåer, även om det i båda fall är fråga om alexandrin, alltså en sextaktig jambisk vers, med rimslut.

Förutom denna burliska stilbrytning får även kroppsliga behov stor betydelse, som efter att von Bercko letat efter en vinbutelj i Lundholms kista så noterar Glock att Lundholms mage är varm, trots att fem veckor är förbi, och undrar: “månn brännvin finns däri?” Von Bercko avstyr då tanken genom att tacka nej: “På Soln och Bruna Dörn min knoga stundom knackar, / men ej på Lundholms buk.”

Jag skrev pjäsen 1995 och gjorde en första iscensättning av den 1996. Sen dess har jag utvidgat pjäsen, den är nu ungefär 20 minuter längre än den första versionen som bl.a. spelades på Aguéli Café i Stockholm. Då fick uppsättningen uppskattande recensioner i såväl Dagens Nyheter som i Aftonbladet.

I D.N. skrev Martin Stugart bl.a.: “Bellman livs levande? I denna burliska enmansföreställning på Café Aguéli kommer man honom i varje fall nära ... Året är 1777, han är i färd med att återupprätta Bacchi Orden, den egna skapelsen från 1766 som gjorde sådan lycka hos herrskapet Lissander på Götgatan ... Ibland blir föreställningen så illusorisk att åskådaren känner sig förflyttad till 1700-talet. Flaskan står förstas i centrum, men för en gångs skull handlar det om mer än fylleri; mitt i alltihop finns den känslighet och värdighet som i hög grad kännetecknade Bellman själv. Skådespelaren ... talar, reciterar vers, sjunger, dricker och skroderar helt ensam ... Rimmen rinner ur ärmarna på honom på ett fullgott bellmanskt vis. Från baren kan man ta med sig ett glas vin in i salongen och skåla med Bellman under föreställningen. Närmare Lissanders hem än så här går det inte att komma.”

Ingmar Simonsson

Enmansföreställningen Bellmans Bacchi Orden spelas på Aguéli Café, Blecktornsgränd 9, Stockholm (T-Mariatorget) fredag 28 mars, onsdag 2 april, fredag 4 april, måndag 7 april, fredag 18 april, tisdag 22 april, fredag 25 april, måndag 28 april, tisdag 6 maj, onsdag 7 maj, torsdag 8 maj. Alla kvällar kl. 19. Medverkande: Andreas Olsson. Förboka gärna, salongen rymmer bara drygt 50 publikplatser, på telefon 08-6413381 eller via email: lasse@agueli.se

BELLMANSSÄLLSKAPET

STYRELSENS FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE FÖR VERKSAMHETSÅRET 2007

Medlemmar

Antalet medlemmar var vid årets slut 414 (f.å.:486), varav 3 (3) hedersmedlemmar, 21(12) ständiga, 6 (13) juniorer samt 32 (37) familjemedlemmar.

Ekonomi

En ekonomisk redovisning, som visar en omsättning under året på 426.216 kronor och ett överskott på 116.263 kronor, fogas här till som bilaga 1. Årets osedvanligt starka ekonomi har uppkommit tack vare såväl en flott privat donation som inte minst generösa bidrag från Svenska Akademien och Brandkontoret till stöd för nedannämnda symposium. Styrelsen föreslår att årets överskott överföres i ny räkning.

Styrelsen

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Anita Ankarcrona, ordförande, Bo G. Hall, vice ordförande, Bo Ståhle, sekreterare, Owe Eurenus, skattmästare, Cecilia Wijnbladh, klubbmästare, Bengt Jonshult, redaktör för *Hvad Behagas?*, Jennie Nell, protokollsekreterare, webbredaktör och redaktionsråd samt Stefan Ekman, redaktionsråd. Övriga ledamöter: Hans Jacob Bonnier, Carina Burman, Lennart Hedwall, Olof Holm, Christina Mattsson och Hans Nilsson.

Revisorer: Monica Karlsson och Jan Åke Magnusson, revisorssuppleanter: Lars Hamnqvist och Carl Håkan Essmar.

Valnämnd: Sten M.Petri (sammankallande), Christina Mattsson och Henrik Mickos.

Styrelsen har hållit fyra protokollförda sammanträden, nämligen 7 februari, 9 maj (konstituerande), 3 september och 9 oktober. Ordföranden, sekreteraren och skattmästaren har fungerat som arbetsutskott. Ett redaktionsråd har utsetts att utgöra stöd för redaktören för medlemsbladet *Hvad Behagas?* och särskilda grupper har arbetat med planeringen av symposiet.

Medlemsmöten

Årsmötet ägde rum den 24 april i briggen Tre Kronors samlingsal på Skeppsholmen i Stockholm. Det samlade 27 medlemmar och leddes av ordföranden Anita Ankarcrona. Bokslutet fastställdes och årets underskott, 16.052 kronor, beslöt man att överföra i ny räkning. Ture Rangström hade anmält att han på grund av tidsbrist måste lämna styrelsen. Ordföranden och övriga ledamöter omvaldes och en styrelsepost beslöt man lämna vakant. Revisorer, revisorssuppleanter och valnämndens ledamöter omvaldes. Årsavgifterna lämnades oförändrade.

Efter avslutat möte kåserade sekreteraren Bo Ståhle om sin medverkan som projektledare i tillkomsten av stockholmsbriggen Tre Kronor, som nu var färdigbyggd och låg förtöjd vid kaj utanför samlingsalen parat att under sommaren kunna uppvisas på Stockholms vatten i full segelskrud. Han berättade också om det arbete som utförs av föreningen Stockholms Sjögård för bevarande och utveckling av det maritima kulturarv som framför allt utgörs av det gamla varvsområdet Skeppsholmen, Beckholmen och Galärvarvet. Sten Petri underhöll därefter sällskapet med några fint framförda bacchanaliska udda visor samt även ett par mer kända Bellmansvisor, där publiken inbjöds sjunga med..

Höstmötet avhölls den 20 november i Bellmans anda på källaren Kaffegillet, Trångsund i Gamla stan. Bengt Jonshult och Henrik Mickos berättade underhållande och kunnigt om och lät alla provsmaka av Henrik efter 1700-talsrecept tillredda ”starka” drycker. Leif Henrikson bjöd därefter på en minikoncert med Viola da Gamba och berättade om detta såväl till formen som klangen vackra instrument.

Evenemang

Februariföreläsningen till Olof Byströms minne hölls detta år den 25 februari i Lilla Adolf Fredriks skolas aula inför ett femtiotal åhörare. Styrelseledamoten Lennart Hedwall berättade engagerat om Franz von Suppé och Bellman, skickligt illustrerat under medverkan av pianisten Erik Skarby samt makarna Paula Hoffman och Anders Fröling. Bengt Jonshult avslöjade några nya intressanta forskarrön om Bellmanreceptionen i USA.

Sällskapets verkligt stora satsning under året blev det tvådagars symposium som avhölls i Stora Börssalen den 15 – 16 september. Symposiets tema var ”Bellman och musiken” med avsikten att fungera som något av en ”stagvändning” i sällskapets Bellmansforskning. Bellmanssällskapets ursprungliga huvuduppgift, standardutgåvan av Bellmans skrifter, hade fullbordats 2003. Den innehöll förvisso även ett värdefullt inslag av musikkommentarer men var övervägande fokuserad på Bellmantexterna. Nu skulle forskningen omkring Bellmanmusiken fördjupas.

Första symposiedagen ägnades, med Lennart Hedwall som moderator och inledande föredragshållare, intressanta framställningar med olika perspektiv på Bellmanmusiken av James Massengale, Märta Ramsten, Lars Lönnroth, Jan Ling och Johan Stenström, allt med återkommande musikaliska illustrationer av Martin Bagge.

Under andra dagens förmiddag talade Hasse Nilsson om sin Bellmandiscografi, nu på sällskapets hemsida, och av kvartetten Martin Bagge, Carl Håkan Essmar, Gregor Händler och Sten Petri fick auditoriet höra ett intressant samtal om de olika stränginstrument som användes förr och nu vid ackompanjemang av Bellmans visor.

Andra dagens eftermiddag spelades upp till Caprice med Horace Engdahl som dirigent. Som ett färgsprakande graffitiscenario fick auditoriet uppleva lysande Bellmantolkningar i skiftande dräkter, som opera, som jazz, som pop, som kvartettsång, som tyska Bierstubeweisen av framstående exekutörer som bl.a. Paula Hoffman, Anders Fröling, Maria Lindström och inte minst Nis Bank-Mikkelsen. Den gemytliga och varma atmosfären i lokalen bekräftades tydligt när symposiet kunde avrundas med unison Bellmansång till ackompanjemang av Horace Engdahls dragharmonika.

Bokmässan i Göteborg pågick i år mellan den 28 september och 1 oktober. Sällskapet deltog för elfte året i följd med egen monter, som detta år fått en rejäl uppfräschning. Vice ordföranden Bo G. Hall basade traditionellt för montern, som i övrigt bemannades med några trogna av sällskapets västsvenska medlemmar. På den till de klassiska författarnas kvarter anslutna scenen framträdde representanter för Bellmansällskapet med kortare anföranden vid fyra tillfällen.

Stockholm i februari 2008
För Styrelsen

.....
Anita Ankarcrona
Ordf.

.....
Bo Ståhle
Skr.

Bacchi Tempel

Öpnadt vid en hieltes död

Efter ett lyckligt samarbete mellan St: Nicolai kammarkör/Christian Ljunggren och Bellmansällskapet är det ett sant nöje att överlämna den första kompletta inspelningen av Bacchi Tempel Öpnadt vid en hieltes död (1783). Bellmans kanske märkligaste arbete ederades som ett sant allkonstverk, med gravyrer av Martin, nottryck, vackert grafiskt genomtänkt och med en tämligen finurlig handling. Att detta är en av de första, om inte den första Opera Comiquen, råder det inga som helst tvivel om. Intrycket förstärks efter en genomlysning av de 14 sångerna, som troget korresponderar med handlingen. Det krävs en Bellman för att kunna skriva något slikt! En fullständigt sanslös, galen, vacker och antikisk berättelse från Gustaf III:s rosaskimrande dagar!

Bengt Jonshult .

Fader Movitz har dött. Vännerna tar med sig Movitz stoft i en urna och far iväg per båt för att förrätta en högtidlig ceremoni i ett Bacchus-tempel. Det stormar och döden känns kusligt nära (Sång I **Flodens sorl**). Stormen bedarrar och färden går vidare genom ett somrigt landskap, till hälften svenskt, till hälften arkadiskt (Sång II **Böljan sig mindre rör**). Man tänker på Movitz – hur han en gång njöt av livet, drack, badade och älskade (Sång III **Bakom dessa gröna lindar**). Så skildras båtfärden. Övuntade upplevelser möter. Är vi i Stockholms Skärgård eller i ett sydligare hav? Kanske ruset gör att det dyker upp både valar och delfiner (Sång IV **Uppå vattnets lugna våg**). Så närmar man sig stranden (Sång V **Sälla strand**). Alla männen, aningen vingliga och berusade, formerar sig till en tropp under ledning av ordensgrenadören Mollberg. Klockare Trundman bär urnan med Movitz aska (Sång VI **Marsch**). Det manliga, men också manligt sentimentala, kommer till uttryck i en sång som männen stämmer upp (Sång VII **Kuskvisan**). Men så minns man anledningen till färden och brister ut i en stor sorgesång till ordensbrodern Movitz (Sång VIII **Skåden hit. Märk och minns**). En av de närvarande bröderna, Fader Beckman, börjar i rusig ångest berätta om sina bedrövliga hemförhållanden, hustruns notoriska otrohet (Sång IX **Om öder skulle skicka**). Så har man kommit fram till templet och förbereder Bacchus-ceremonin. (Sång X **Sjung mina söner**). Ulla Wijnbladh finns också med på färden. Hon är höggradigt havande och det är den döde Movitz, som är fader till barnet. Ulla leder en grupp väninnor som uppträder som Bacchusprästinor (Sång XI **Sjungom systrar**). Ytterligare en Bacchus-broder, skomakaren Bror Åvall, står vid ingången till templet. Han ondgör sig först över sin bedrövliga yrkesutövning, men välkomnar sedan alla in i templet (Sång XII **Tom är min flaska**). Så samlar sig alla till äreminnet över den bortgångne (Sång XIII **Vem är som ej vår broder minns**). Men det hörs förskräckliga ljud. Är det någon som mördas? Nej, det är Ulla Wijnbladh som föder den nye Movitz. Han ler redan när hans ser alla flaskorna. Livet går vidare trots aska och död (Sång XIV **Bort allt vad oro gör**)...

I Flodens sorl

Detta är verkligen en musikalisk minatur – men den innehåller mycket: oväder, månsken, ångest och dödsskräck. Den kallas i originalet "Aria". Originaltonarten har behållits.

II Böljan sig mindre rör

kallas "Trio" i originalet, men är egentligen en duo med ackompanjemang. I körarrangemanget får kvinnorösterna kontrastera mot mansrösterna. Lite texttolkningar har smugit sig in i satsen t.ex. när de krälade maskarna eller fiskarna i djupet skildras. Originaltonarten har behållits

III Bakom dessa gröna lindar

kallas Aria och har en ljuvlig Bellmanmelodi och denna melodi ligger ömsom i tenorstämman, ömsom i sopranstämman, I andanom är det kanske Ulla Wijnbladh som kommer till tals här. Originaltonarten har behållits.

IV Uppå vattnet lugna våg

Denna melodi påminner mycket om Bellmans Epistel Nr. 48 "Solen glimmar blank och trind". Episteln är emellertid mer lyrisk under det att versionen i Bacchi Tempel är mer instrumental och musikantisk. Sången kallas "Chor på fartygen". Originaltonarten C-Dur, här i B-Dur.

V Sälla strand

Kallas "Chor" med tempobeteckningen "Andante". Den är skriven som trestämmig sats och något av de ursprungliga tersgångarna har behållits. Man kan lägga märke till ett mycket vackert ställe där Bellman

skrivit in ett fermat på ordet "årorna". Texten lyder nämligen "vila på årorna". Melodin stannar upp, liksom båten, innan den tar fart igen. Originaltonart B-Dur, här i G-Dur.

VI Marsch! Framåt marsch!

Jag har ställt samman två sånger som egentligen har en mellanliggande text. Det är frågan om en solist, Mollberg, som kommenderar sin trupp (kören). Fantasin har fått flöda lite i mitt arrangemang, som bland annat innehåller en fanfarliknande trumpetmelodi (är det Bellman själv som imiterar trumpeteten?). Kören får också imitera olika slag- och blåsinstrument. Originaltonarten har behållits.

VII Kuskvisan

är den enda manskören i min version av "Bacchi Tempel". Mollberg är även här solist. Originaltonarten har behållits.

VIII Skåden hit, märk och minns

Detta är kanske den mest storslagna sången i "Bacchi Tempel", både emotionellt och omfångsmässigt. Den ligger mitt i verket och beskriver på ett innerligt och personligt sätt känslorna för den bortgångne Movitz. Sången består av två delar. Den första går i 4/4 takt, den andra i 6/8 takt. I början sjunger kören om sin förtvivlan med tydliga suckar, på tidens maner, vid ordet "gråter". I den andra delen återkommer ordet "gråter" då med stor teatral effekt. I slutet av sången har jag låtit melodin ackompanjeras i understämmorna av långa gungande sextondelsfigurer som får illustrera vågorn på dödens flod. Originaltonarten är B-Dur, här i G-Dur.

IX Om ödet skulle skicka

Denna sång återfinns också bland Bellmans sånger (Sång Nr. 45). En solist får gestalta den stackars Fader Beckman. Kören får funktionen dels av att imitera olika instrument som ackompanjerar honom, dels att falla in i en skrattekör, dels att i slutet av varje vers kommentera det Beckman just sagt. Originaltonarten D-Dur, här i C-Dur.

X Sjung mina söner

har en närmast religiös karaktär, men skall ju också skildra de rabblande ceremonierna i Bacchus-Templet. Även om det är en parodi på liturgiska riter, kommer ändå känslorna fram. Lägg märke till det vackra stället vid texten: "I den urnan just den här Movitz aska samlad är". Originaltonarten har behållits.

XI Prästinnornas kör

I originalet står "Ulla Wijnblad framför Choren av prestinnorna". Den enda damkören i min version – helt naturligt. Originalalet ser mer ut som en aria, i körversionen en fyrstämmig diskantsats. Originaltonart A-Dur, här i G-Dur.

XII Tom är min flaska

Åter igen en solosats, skomakaren Bror Åvall är aktören. Kören får i min version en ackompanjerande och förstärkande funktion. Originalversionen i e-moll, här i h-moll.

XIII Vem är som ej vår broder minns

De två sista sångerna i "Bacchi Tempel" är väl de mest kända och sjungna. "Vem är som ej vår broder minns" sjungs ofta vid parentationer i manskörssammanhang,

framför allt i ordenssällskapet "Par Bricole". Men eftersom texten alldeles innan säger "Alt folket träde fram" tycker jag det är helt rätt att sjunga den som blandad kör av både Bacchussystrar och Bacchusbröder. Ett specialproblem är att "dubbelpunkteringar" ännu knappast fanns med i den tidens notskrift, i varje fall inte i "Bacchi Tempel", varför det är svårt att veta riktigt hur melodin skall låta. Originaltonarten har behållits.

XIV Bort allt vad oro gör

Den sång som alla körsångare kan, främst i Daniel Helldéns fina sats. Trots detta fick det här bli ett nytt arrangemang av sången. Här är den nog mer att uppfattas som en Menuett. Originalversionen i C-Dur, här i B-Dur.

I den tryckta upplagan av *Bacchi Tempel* 1783 är "noterne i koppar graverade", som Bellman själv uttryckte det. Vem som graverat noterna, ja också vem som tecknat ner och bearbetat Bellmans melodier är inte känt. Det rör sig i regel om en melodilinjé med en instrumental basstämma. I några fall finns även en andrastämma inskriven, samt i ett fall en hel klaversats. Undertecknad har bearbetat satserna för blandad kör a cappella, förutom en för manskör och en för damkör. I fyra av sångerna - de där tydligast en enskild person är "rollinnehavare" - får en solist sjunga melodin och kören ackompanjera. Eventuellt antydda instrumentala partier imiteras på Bellmanskt vis vokalt. En ledstjärna har varit att körsatsen inte får skymma Bellmans text och att det skall vara möjligt att sjunga samtliga verser i en sång.

Christian Ljunggren

Bacchi Tempel Öpnadt vid en hieltes död
Nicolai Kammarkör under ledning av Christian Ljunggren
i samarbete med Bellmansällskapet

Arrangör och dirigent: Christian Ljunggren

St: Nicolai kammarkör

Sopraner

Gisela Bergström, Birgitta Dahlquist, Marie Louise Ehlin, Inger-Anne Herlitz, Susanne Laestander, Louise Mannberg, Ann-Marie Orler, Gabriella Sehlstedt, Pernilla Tellström Bark, Elisabeth Wijnblad

Altar

Karin Anghammar, Aina Blom, Kristina Ericsson, Christina Forsberg, Gunnel Jönsson Mia Noring, Helena Odelberg, Pauline Sidén

Tenorer

Rikard Bark, Staffan Britz, Curt Carlsson, Jan Fernström, Lars Lundström, Leif Persson

Basar

Olle Alvarson, Gunnar Ermedahl, Jan Christian Herlitz, Kjell Jehrlander, Johan Larsson, Torbjörn Reitberger

Solister:

VI Marsch! Framåt marsch! och VII Kuskvisan. Solist: Gunnar Andersson

IX Om ödet skulle skicka. Solist : Olle Alvarsson

XII Tom är min flaska. Solist : Kjell Jehrlander

Inspelad den 27 oktober 2007

Producent: Bellmansällskapet/Bengt Jonshult

Inspelningstekniker: Bengt Jonshult

Grafisk design: Kjell Jehrlander

Nya medlemmar

Emil Akander, Stockholm
Lena Almlöf, Örbyhus
Carl Michael Boijestam, Karlstad
Gunnar Börjesson, Täby
Marianne Heijmans, Nederländerna
Anne-li Krus, Virsbo
Kjell Krus, Virsbo
Peter Modin, Stockholm
Folke Nibelius, Stockholm
Anders Nilsson, Oskarshamn
Puch Magnus Olsson, Örbyhus
Rune Palm, Täby

VARMT VÄLKOMNA!!!

* * *

Bellmansällskapets Medlemsblad
Utkommer med 3 nummer/år.
Ansvarig utgivare: Anita Ankarcrona
Redaktör: Bengt Jonshult,
Barlows väg 5
134 40 Gustavsberg
08-570 100 89, e-post:
hwadbehagas@comhem.se
Tryck: Mowys Skrivbyrå
ISSN 1104-4603

* * *

Redaktörens Ruta

Årets andra nummer präglas av Bellmans Bacchi Orden och Bacchi Tempel.

Tvenne gigantiska verk som kanske har blivit en smula styvmoderligt behandlade. Och det är synd! Ty, vid en genomläsning finner man allsköns dråpligheter, satir och humor, allt det där som vi förknippar med skalden.

Men det finns något mer! Det finns det som vi kanske skulle kalla för ömhet! Inte enbart en ömhet gentemot de förfallna figurerna, utan även en ömhet mot naturen. Det inkluderat människan, och frågan är om det inte är just det som kanske kännetecknar Bellmans poetiska värld?

BeJo

INNEHÅLL

Sid 2 Ordförande har ordet
Sid 3 Kallelse till årsmöte
Sid 4 Bellman och Chapman
Sid 6 Notiser m.m.
Sid 7 Bellmans Bacchi Orden
Sid 9 Verksamhetsberättelse
Sid 12 Bacchi Tempel
Sid 16 Nya medlemmar